Sámediggi

Sámedigge Sámiediggie Saemiedigkie Sametinget

Budgetunderlag

2024-2026

Innehåll

1 Bakgrund 4
1.1 Sametingets uppdrag 4
1.2 Sametingets styrning 4

2 Översikt 5
2.1 Sametingets förslag 5
2.2 Finansieringsöversikt 7

3 Anslag 8
3.1 Förvaltningsanslag 8
3.2 Sakanslag 12
3.3 Förslag om tillkommande anslag 20

4 Konsekvenser av utebliven finansiering 22
4.1 Kvaliteten i ordinarie verksamhet brister och arbetsmiljön försämras 22
4.2 Förtroendet för konsultationsordningen uteblir 22
4.3 Konsultationer och remissvar uteblir 23
4.4 Negativ påverkan på renskötsel, grön infrastruktur och hållbar förvaltning 23
4.5 Samiskt kulturarv går förlorat 24
4.6 Uteblivet nordiskt samarbete kring samiska språk 24
4.7 Samiskt näringsliv utan tillväxt och utveckling 25

5 Prioriteringar utöver regleringsbrev 26
5.1 Extra klimatmedel för rennäringen 26
5.2 Resurser för vård och hälsa 26
5.3 Särskilt anslag till samisk idrott i Sametingets regleringsbrev 27
5.4 Stärkt samisk kulturell infrastruktur 27
5.5 Utökad storlek på anslag för samiska språk 28
5.6 Handlingsprogram för bevarande av samiska språk, insatser och åtgärder 28
5.7 Resurser för utredning om att ge naturen status som egen juridisk person 28

6 Investeringar och finansiering 29
6.1 Verksamhetsinvesteringar 29
6.2 Låneram och räntor för verksamhetsinvesteringar 29

Bilaga 1: Resursförstärkning av förvaltningen 30

Bilaga 2: Stöd till att bevara, revitalisera, bevara och utveckla samiska språk, näringar och kultur 33

Sammanfattning

Sametinget har i egenskap av både folkvalt samiskt parlament och statlig myndighet vitt skilda verksamheter och uppdrag. Dessa spänner över stora områden som samhällsplanering, samiskt näringsliv, rennäring, landsbygdsutveckling, främjande av samiska kulturyttringar, kulturarvsfrågor, att leda det samiska språkarbetet, gränslöst nordiskt samarbete, mänskliga rättigheter, minoritetsfrågor och urfolksfrågor.

Nuvarande uppdrag, personalstyrka och folkvald verksamhet visar på en budgetavvikelse för verksamhetsåret 2023 på drygt 9 miljoner kronor utan att nödvändiga resurser för digital utveckling och lagstiftad konsultationsordning är medräknade. Med nuvarande arbetsbelastning och resurstilldelning har Sametinget stora svårigheter att uppfylla sin lagstadgade roll och de uppdrag som åvilar myndigheten.

Idag har Sametinget inte möjlighet att möta den efterfrågan och krav som finns både från externt håll av andra myndigheter och internt i form av det samiska folket.

Utöver utökning med nämnda 9 000 tkr av förvaltningsanslaget för verksamhetsåret 2023, äskar Sametinget om en ramförstärkning till 67 176 tkr årligen för perioden 2024–2026.

1 Bakgrund

1.1 Sametingets uppdrag

Sametinget i Sverige bildades 1993 med syftet att förbättra de svenska samernas möjligheter som ursprungsfolk att bevara och utveckla sin kultur och näring. Sametinget fick en något ovanlig konstruktion genom att samtidigt vara både samernas folkvalda församling och en förvaltningsmyndighet under regeringen.

Samepolitikens övergripande mål är att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar.

Resultatredovisningen inom Sametinget och samepolitiken utgår från följande bedömningsgrunder: – insatser för samiskt inflytande och delaktighet – insatser för utveckling av de samiska språkens användning och ställning – insatser för att ta del av och utöva ett mångfaldigt samiskt kulturliv.

Enligt sametingslagen är det övergripande målet att verka för en levande samisk kultur och ta initiativ till verksamheter och föreslå åtgärder som främjar denna kultur.[1] Som samisk folkvald institution och myndighet är Sametinget det nav i vilket samiska frågor ska behandlas. Uppgifterna spänner över stora områden såsom samhällsplanering, samiskt näringsliv, rennäring, landsbygdsutveckling, samiska kulturyttringar, kulturarvsfrågor, samiska språk, gränslöst nordiskt samarbete, mänskliga rättigheter, minoritetsfrågor och urfolksfrågor. Hälso-, idrott och äldrefrågor hanteras även om Sametinget formellt saknar uppdrag för detta. Sametinget utövar inte något faktiskt självbestämmande, utan fungerar mer som ett rådgivande organ och en expertmyndighet för samiska frågor.

1.2 Sametingets styrning

Sametinget har i viss mån dubbla roller. Genom att vara både en statlig myndighet med tjänstemän och ett samiskt parlament med folkvalda ledamöter finns likheter med en kommun, där folkvalda ledamöter i kommunfullmäktige, styrelse och nämnder beslutar om verksamhetens inriktning. Enligt sametingslagen ska styrelsen sköta den löpande verksamheten för Sametinget.[2] Enligt Sametingets instruktion[3] ska styrelsen bland annat besluta om myndighetens årsredovisning, delårsrapport och budgetunderlag. Sametinget ska som folkvalt organ driva den samepolitik som kommit till uttryck i val till Sametinget, samtidigt som Sametinget som statlig myndighet ska verkställa den politik och de beslut som riksdag och regering har fattat.

Budgetunderlaget 2024–2026 har behandlats och beslutats av styrelsen. För tydlighetens skull särskiljs i föreliggande budgetunderlag anslagsposter enligt regleringsbrev och tillägg utöver regleringsbrev, det vill säga äskanden utifrån politiska ambitioner.

[1] https://lagen.nu/1992:1433

2 https://lagen.nu/1992:1433

3 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20091395-med-instruktion-for_sfs-2009-1395

2 Översikt

Sametinget överlämnar härmed sitt budgetunderlag för perioden 2024–2026 enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Förslagens omfattning av finansiering inkluderar identifierade behov av utökade anslagsmedel för perioden 2024–2026.

Redovisat budgetunderlag följer anslag enligt regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Sametinget.

Sametingets prioritering är de folkvaldas och kansliets budget, samt följande områden; anslaget 1:22 *Främjande av rennäringen*, rennäringens klimatstöd, språk, kultur inklusive kulturell infrastruktur, repatriering, hälsa och idrott samt Sametingets parlamentsbyggnad.

2.1 Sametingets förslag

Sametinget hemställer, med stöd av vad som anförs i detta budgetunderlag för perioden 2024–2026, att regeringen förstärker Sametingets arbete enligt följande.

Ramförstärkning av förvaltningsanslaget

För att kunna vara det samiska folket till gagn, möta en orimlig arbetsbelastning och vara en aktiv part i rådande samhällsutveckling är ett ökat förvaltningsanslag en förutsättning.

Den konsultationsordning som trädde i kraft den 1 mars 2022 ger ett ökat samiskt inflytande i beslutsprocesser, men bristen på personalresurser medför att både former och innehåll i konsultationerna har starka brister.

Nuvarande uppdrag, personalstyrka och folkvald verksamhet visar på en budgetavvikelse för verksamhetsåret 2023 på drygt 9 miljoner kronor utan att nödvändiga resurser för digital utveckling och lagstiftad konsultationsordning är medräknade.

Sametinget föreslår *med stöd av vad som anförs i detta budgetunderlag, att regeringen förstärker Sametingets arbete med utökat anslag på* ***9 000 tkr*** *för verksamhetsåret 2023, med förstärkt ram på* ***67 176 tkr*** *årligen för perioden 2024–2026. Se avsnitt 3.1 Förvaltningsanslag.*

Anslag för samiska språk

Sametinget har sakanslag för samisk kultur och främjande av rennäringen. Inrättande av ett särskilt anslag för samiska språk kan på motsvarande sätt samla Sametingets resurser och stärka myndighetens arbete med att leda och stödja utvecklingen av samtliga fem samiska språk på ett brett plan och olika nivåer.

Sametinget avser använda språkanslaget för att samordna medlen och för delfinansiering av samnordiska projekt såsom Sámi Giellagáldu, framledes även det språkteknologiska arbetet inom ramen för urfolksspråkdekaden (IDIL) 2022-2032. *Se stycke 3.3.1 Inrättande av språkanslag.*

Främjande av rennäring och klimatanpassning

Det krävs aktiva politiska beslut och förändring av lagstiftningen för att stärka samiska näringar och den samiska kulturen i ett ändrat klimat. Ökad hänsyn till samiska näringar och den samiska kulturen i samråd och beslutsprocesser utgör viktiga åtgärder. Se avsnitt 3.2.3 om utökat anslag för 1:22 *Främjande av rennäringen* och avsnitt 5.1 *Extra klimatmedel för rennäringen*.

Anslagspost för övriga samiska näringar

Sametinget har sakanslag för samisk kultur och för främjande av rennäringen. Inrättande av en anslagspost inom anslag 1:5 Näringslivsutveckling för samiska näringar som slöjd och konsthantverk (*duodji),* samisk matproduktion, samisk turism, tolktjänster, musik- och mediaproduktion med mera, kan stärka Sametingets möjligheter att utveckla och bredda samiskt näringsliv, vilket kommer bidra till ökad mångfald i Sveriges näringsliv.[4] *Se avsnitt 3.3.2 Inrättande av anslagspost för näringslivsutveckling.*

Förstärkt roll och förmåga vad gäller statistikinsamling

Sametinget har som målsättning att erhålla status som statistikansvarig myndighet (SAM) med ökad tillgänglighet och förmåga att presentera faktaunderlag.

Sametinget föreslår med stöd av vad som anförs i budgetunderlaget för perioden 2024–2026, förstärkning av förvaltningsanslaget med ***2 000 tkr*** för resursförstärkning av förvaltningen, at*t ett prefix för samiskt ägda företag tillförs i SNI-systemet på frivillig basis som ett led i att* stärka Sametingets roll och förmåga vad gäller statistikinsamling. *Se avsnitt 3.1.1 Resursförstärkning av förvaltningen och bilaga 1.*

Samisk kultur och stärkt samisk kulturell infrastruktur

Den samiska kulturen har varit underfinansierad under lång tid. Det har inneburit att det finns ett uppdämt behov av olika samiska kulturyttringar som måste få stöd för att kunna utvecklas. Sametinget ser behov av att stödja ett flertal viktiga initiativ inom ramen för samisk kultur. Sametinget prioriterar utveckling av kapacitetsbyggande insatser för det samiska samhället. För att ett ökat samiskt självbestämmande ska kunna genomföras behöver det byggas kapacitet och ske satsningar på den kulturella infrastrukturen. *Se avsnitt 3.2.2 om Bidrag till samisk kultur samt avsnitt 5.4 om Stärkt samisk kulturell infrastruktur.*

Sametingets parlamentsbyggnad

Sametinget hemställer till regeringen att bevilja finansiering för det fortsatta arbetet med parlamentsbyggnaden och att regeringen ger Statens fastighetsverk, (SFV) i uppdrag att påbörja den fortsatta processen med förstudie och projektering av parlamentsbyggnaden**.** *Se avsnitt 3.1.1 Förvaltningsanslaget, stycke Fortsatt förstärkning av den folkvalda verksamheten.*

Hälsa och idrott

Sametinget föreslår att regeringen uppdrar Sametinget att i samverkan med Kunskapsnätverket för samisk hälsa och andra relevanta aktörer utreda behovet av och organisation för ett nationellt samiskt hälsocentrum. *Se även avsnitt 5.2 ”Resurser för vård och hälsa”.*

Sametinget föreslår inrättande av särskilt anslag och ändrat villkor i Sametingets regleringsbrev för utgiftsområde 17, anslag 1:2 ap. 5 Bidrag till samisk kultur, för bidragsgivning till samisk idrott. *Se avsnitt 5.3 Särskilt anslag till samisk idrott i Sametingets regleringsbrev.*

[4] https://www.sametinget.se/agenda2030

2.2 Finansieringsöversikt

Översiktligt förslag till verksamhetens finansiering via anslag under perioden 2024–2026. Uppgifter till prognosen för år 2023 är hämtade från myndighetens regleringsbrev samt Hermes. Tabellen redovisar utfall och prognos enligt regleringsbrev 2023, samt total budget inklusive förslagens utökningar per anslagspost.

Anslagsposter som disponeras av Sametinget (tkr)	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Beräknat	2025 Beräknat	2026 Beräknat
Utgiftsområde 1 Rikets styrelse					
Total budget 3:1 och 7:1	**102 750**	**112 126**	**169 859**	**177 859**	**170 359**
3:1 Sametinget	**59 300**	**68 676**	**108 676**	**116 676**	**109 176**
ap.1 Sametinget	57 800	67 176	107 176	115 176	107 676
ap.3 Samefonden	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
7:1 Åtgärder för nationella minoriteter	**43 450**	**43 450**	**61 183**	**61 183**	**61 183**
ap.12 Nationellt uppföljningsansvar	3 200	3 200	5 800	5 800	5 800
ap.13 Statsbidrag till kommuner och regioner i förvaltingsområden, m.m.	28 050	28 050	33 583	33 583	33 583
ap.14 Samiskt språkcentrum	10 000	10 000	18 000	18 000	18 000
ap.15 Hemsida om nationella minoriteter	2 200	2 200	3 800	3 800	3 800
Utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid					
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	**21 878**	**22 878**	**38 278**	**38 278**	**38 278**
ap. 5 Bidrag till samisk kultur	21 878	22 878	38 278	38 278	38 278
Utgiftsområde 23, Areella näringar, landsbygd och livsmedel					
1:22 Främjande av rennäringen	**125 915**	**125 915**	**207 715**	**217 715**	**217 715**
ap.2 Främjande av Rennäring	125 915	125 915	207 715	217 715	217 715
Summa anslag	**250 543**	**260 919**	**415 852**	**433 852**	**426 352**
	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Beräknat	2025 Beräknat	2026 Beräknat
Övriga intäkter och bidrag	12 569	12 569	-	-	-
Summa finansiering	**263 112**	**273 488**	**415 852**	**433 852**	**426 352**

Tabell 1. Översikt över verksamhetens finansiering 2022–2026, (tkr)

Övriga intäkter och bidrag utgörs av projektbidrag till EU-projekt. Sametingets avgiftsbelagda verksamhet består av relativt små intäkter från avgifter för ordböcker på samiska.

3 Anslag

3.1 Förvaltningsanslag

3.1.1 Utgiftsområde 1, 3:1 ap.1 Sametinget

Anslag som disponeras av Sametinget (tkr)	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Beräknat	2025 Beräknat	2026 Beräknat
Utgiftsområde 1 Rikets styrelse, 3:1 Sametinget					
ap.1 Sametinget, total budget inkl. utökning	**57 800**	**67 176**	**107 176**	**115 176**	**107 676**
Anslag enligt regleringsbrev 2023	57 800	58 176	67 176	67 176	67 176
Utökning av anslag		**9 000**	**40 000**	**48 000**	**40 500**
Förstärkt förvaltningsanslag		9 000	-	-	-
Fortsatt förstärkning av den folkvalda verksamheten			9 000	12 000	12 000
Resursförstärkning för konsultationsordningen och ökad ärendehantering			16 000	16 000	16 000
Resursförstärkning inom förvaltningen			12 500	12 500	12 500
Sametingsvalet 2025			2 500	7 500	-
ap. 3 Samefonden,total budget inkl. utökning	**1 500**	**1 500**	**1 500**	**1 500**	**1 500**
Anslag enligt regleringsbrev 2023	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Utökning av anslag		-	-	-	-

Tabell 2. Förslag till finansiering av verksamheten 2024–2026

Förstärkt förvaltningsanslag

För att kunna vara det samiska folket till gagn, möta kommande arbetsbelastning och vara en aktiv part i rådande samhällsutveckling, är ett utökat förvaltningsanslag en förutsättning.

Sametinget har prognostiserat en budgetavvikelse på 9 miljoner kronor för verksamhetsåret 2023.

Sametinget föreslår *med stöd av vad som anförs i detta budgetunderlag, att regeringen förstärker Sametingets arbete med utökat anslag på* ***9 000 tkr*** *för verksamhetsåret 2023, med förstärkt ram på* ***67 176 tkr*** *årligen för perioden 2024–2026.*

Fortsatt förstärkning av den folkvalda verksamheten

Sametinget föreslår fortsatt förstärkning av förvaltningsanslaget för den folkvalda verksamheten. Sametingets folkvalda verksamhet behöver medel för såväl närvaro som finansiering av uppdrag, projekt och utredningar initierade av Sametinget. Till exempel behöver Sametinget medel för styrgruppens och relaterat arbete till sanningskommissionen samt repatrieringsfrågor. Därtill föreslås utökat partistödför Sametingets partier med 20 procent jämfört med 2022 års nivå[5].

Sametinget föreslår tillkommande statligt stöd och regeringens uppdrag för att Sametinget ska bidra med riktlinjer och handlingsplaner för repatrieringar, utredning om samiska nationalmuseum samt utredning av förvaltningsansvar inom duodji.

Fortsatt förstärkning föreslås även till det internationella arbetet för att driva och följa upp olika internationella författningar och rapporter. Med ökade medel kan Sametinget bidra med kunskap, kompetens och deltagande vid de av FN sanktionerade konferenserna. Att samerna i Sverige ges möjlighet att delta och bidra med urfolkskunskap i FN-systemet torde välkomnas av Sveriges regering med tanke på de konventioner och deklarationer som Sverige skrivit under vad gäller urfolksfrågor.

[5] Partistödet 2022 uppgick till 820 tkr, som med 20 procents uppräkning medför en utökning av förvaltningsanslaget med 164 tkr för perioden 2024–2026.

En modell motsvarade Norges, där Sametinget och norska regeringen avtalat om samernas deltagande och roll vid internationella event, är att rekommendera även för Sverige både när det gäller deltagande i delegationer och när Sametinget själva är ackrediterade till event.

I början av 2022 skickade Sametingets styrelse en hemställan om finansiering av ny parlamentsbyggnad till regeringen.[6] Nästa steg är ett uppdrag till Statens Fastighetsverk (SFV) att genomföra en förstudie för framtagning av kostnadskalkyl av hela projektet inklusive riskanalys samt kravspecifikationer inför byggnadsprogram, projektering, förfrågningsunderlag för upphandlingar med mera.

Sametinget föreslår *regeringen att bevilja finansiering för det fortsatta arbetet med parlamentsbyggnaden och ger Statens fastighetsverk, (SFV) i uppdrag att påbörja den fortsatta processen med förstudie och projektering av parlamentsbyggnaden.*

Sametinget föreslår *sammantaget en utökning av förvaltningsanslaget och fortsatt förstärkning av den folkvalda verksamheten med* ***9 000 tkr*** *för 2024 samt* ***12 000 tkr*** *för 2025–2026, varav ingår 20 procents ökning av partistödet á 164 tkr[7], förstärkt närvaro i för Sametinget väsentliga frågor med grund i projekt och utredningar initierade av Sametinget, samt förstärkning av det internationella arbetet och anslag till Sametingets egna förberedelser för ny parlamentsbyggnad i Staare/Östersund.*

Resursförstärkning med anledning av konsultationsordningen och ökad ärendehantering

Konsultationsordningen är en ny lag från och med 1 mars 2022 som berör regeringen och statliga förvaltningsmyndigheter. Den 1 mars 2024 träder en ändring i kraft som innebär att även regioner och kommuner ansluts till konsultationsordningen.

Syftet med lagen är att säkerställa samernas rätt till delaktighet i beslutsprocesser på alla nivåer i samhället och att stärka samernas inflytande i beslut som kan få direkt inverkan på samernas språk, kultur, näringar eller ställning som urfolk. Konsultationerna ger Sametinget möjlighet att bidra med kunskap för att visa på beslutets konsekvenser i ett tidigt skede vilket bidrar till att förbättra beslutsunderlag och belysa handlingsalternativ. Konsultationer kan ske med Sametinget, samebyar och samiska organisationer.

Konsultationsordningen har sedan lagen infördes inneburit ett stort antal inkommande konsultationsförfrågningar. Ett flertal myndigheter och organisationer har framfört till Sametinget att de ser ett stort behov av utbildning och informationsinsatser om konsultationer och tillämpningen av den nya lagen.

Konsultationsordningen medför en markant ökad arbetsbelastning för Sametinget. Utifrån konsultationsförfrågningar, remisser, samråd, beskrivningar av nya arbetsrutiner och processer samt ärendeanalyser med andra myndigheter är bedömningen att Sametinget omgående har behov av 5,5 tjänster.

- *Handläggare rovdjursförvaltning*

  Omfattningen av konsultationsärenden kommer vara mycket hög. Nytillkomna ärenden är till exempel samtliga tillståndsärenden (till exempel licensjakt och skyddsjakt) på fem länsstyrelser, beredning inför beslut av förvaltningsplaner, föreskrifter och instruktioner samt beredning inför ärenden som tas upp på fem viltförvaltningsdelegationer.

- *Handläggare skogsfrågor*

  Omfattningen av konsultationsärenden kommer vara mycket hög. Nytillkomna ärenden är till exempel beslut om föreskrifter, allmänna råd, biotopskydd, tillstånd till avverkning i fjällnära skog samt handlingsdirigerande vägledningar.

- *Handläggare samhällsplanering*

  Omfattningen av konsultationsärenden kommer att vara mycket hög. Konsultation avseende områdesskydd, nya mineralärenden, beredning inför beslut om betydande miljöpåverkan, naturskydd och klimatfrågor. Många remisser blir föremål för konsultation.

[6] Hemställan Dnr: 2019–00693

[7] Partistödet 2022 uppgick till 820 tkr, som med 20 procents uppräkning medför en utökning av förvaltningsanslaget med 164 tkr för perioden 2024–2026.

- *Handläggare kulturarv och kulturmiljö*
  Omfattningen av konsultationsärenden och ärendehantering kommer att vara mycket hög. Handläggningen omfattar föreskrifter, beslut om fornlämningar, byggnadsminnen och kulturminnen, tillståndsärenden kulturmiljö, förvaltningsplaner, vägledningar samt planer immateriellt kulturarv. Sametinget arbetar därutöver med Unescos konvention om tryggande av det immateriella kulturarvet. Detta arbete inkluderar att stärka det nationella och nordiska samiska arbetet inom konventionen.
- *Expert/jurist*
  Samordningsfunktion för konsultationsordningen med expertkunskap om ärendetyp och -hantering. 50 procent tjänst.
- *Kommunikatör*
  Resurs för kommunikationsinsatser för att öka myndigheters kunskap om samisk kultur och näring. Riktade informationsinsatser avseende konsultationsordningen. Läs mer om förslag på informationsinsatser i *Resursförstärkning av förvaltningen* nedan.

När kommuner och regioner inkluderas i konsultationsordningen år 2024 finns behov av ytterligare tjänster, förutom samhällsplanerare, främst personal inom näringsliv, social omsorg, hälsa och språk. Mängden konsultationer kommer sannolikt fördubblas i samband med konsultationsordningens utökning. För att förfarandet ska kunna genomföras utan långa fördröjningar av handläggningstider är myndigheten i stort behov av resurser för att utveckla och fördjupa hanteringen inom samtliga områden som kan bli föremål för konsultation.

Sametinget föreslår *en utökning av förvaltningsanslaget med sammanlagt* ***16 000 tkr,*** *varav 8 000 tkr för stärkta resurser för befintlig konsultationsordning samt tillkommande 8 000 tkr för stärkta resurser när kommuner och regioner inkluderas i konsultationsordningen år 2024.*

Resursförstärkning inom förvaltningen

Sametinget föreslår *sammantaget en utökning av förvaltningsanslaget för Resursförstärkning av förvaltningen med* ***12 500 tkr.***

För utökning av tjänster inom förvaltningen föreslår Sametinget en utökning av förvaltningsanslaget inom *Resursförstärkning inom förvaltningen* att fördelas enligt följande. *Läs mer i bilaga 1.*

- *Rekrytering av IT-chef med ansvar för digitalisering och informationssäkerhet med 2 000 tkr.*
- *För att behålla befintlig personal som för närvarande är finansierade via TA-medel, näringslivsutvecklare inom avdelningen Samiskt näringsliv, med* ***1 500 tkr****.*

Sametinget är beroende av en rad verksamhetskritiska IT-system och föreslår en utökning av förvaltningsanslaget för *Resursförstärkning inom förvaltningen*, att fördelas med ***2 500 tkr*** till arbetet med att stärka och utveckla IT-infrastrukturen och informationssäkerheten. Läs mer i bilaga 1.

Sametinget har länge haft ett växande behov av data och statistik inom till exempel infrastrukturutveckling, mineralutvinning, miljöpolitik och företagsstöd, och föreslår förstärkt roll och förmåga vad gäller statistikinsamling med en utökning av förvaltningsanslaget för *Resursförstärkning inom förvaltningen*, att fördelas med ***2 000 tkr*** till insatser med målsättning att Sametinget i förlängningen ges status som statistikansvarig myndighet (SAM). Sametinget föreslår för kategorisering av statistik även att ett prefix för samiskt ägda företag läggs in i SNI-systemet på frivillig basis. Läs mer i bilaga 1.

Sametinget ser att det fortfarande finns stora kunskapsluckor hos myndigheter och beslutsfattare vad gäller samernas rättigheter som urfolk, renskötsel och samisk markanvändning och föreslår en utökning av förvaltningsanslaget för *Resursförstärkning inom förvaltningen*, att fördelas med ***1 500 tkr*** till Sametingets informationsverksamhet att användas för inköp av licens för webbutbildningsplattform och utarbetande av webbaserade utbildningar. Läs mer i bilaga 1.

Samernas bibliotek har en viktig roll i att synliggöra samernas berättelser, historia och nutida livsvillkor samt öka kunskapen om samiska frågor i det omgivande samhället. Sametinget föreslår en utökning av förvaltningsanslaget för Resursförstärkning inom förvaltningen, med *3 000 tkr* för att täcka behoven av tjänstetillsättningar för katalogisering, pliktmaterialshantering samt barn- och ungdomsverksamhet. Läs mer i bilaga 1.

Sametingsvalet 2025

Sametingsvalet genomförs vart fjärde år och nästa val sker 2025 med valdag 18 maj. I likhet med tidigare år äskar Sametinget en tillfällig höjning av förvaltningsanslaget för förberedelser och genomförande av valet. Sametingets äskande inkluderar förväntade tillkommande kostnad för fler skärmar som kommer att behövas för att genomföra valet samt obligatorisk utbildning av röstmottagare.

För att förbereda sametingsvalet äskas om ett tillfälligt anslag år 2024 med **2 500 tkr**. Medel behövs för genomförande av utåtriktade aktiviteter i enlighet med valnämndens kommunikationsplan i syfte att få fler samer att anmäla sig till röstlängden, behandling av nya anmälningar till och fastställande av preliminär sameröstlängd, vilket kräver fysiska möten då valnämnden inte har tillgång till någon databas.

För genomförande av sametingsvalet äskas om ett tillfälligt anslag år 2025 med ***7 500 tkr***. Medel behövs för partistöd till sametingspartierna för utarbetande av valprogram och genomförande av valrörelse, vallokaler runt om i landet och anpassning av dessa utifrån säkerhetsaspekter i händelse av störningar, utbildning och arvodering av vallokalsfunktionärer, produktion och distribution av material till röstberättigade samt till vallokalerna, kommunikationskampanjer för att uppmana samer att rösta och slutligen för utvärdering av valarbetet.

Sametinget föreslår *att anslaget tillfälligt utökas med* ***10 000 tkr*** *under perioden 2024–2025 för förberedelser och genomförande av sametingsvalet 2025.*

3.2 Sakanslag

3.2.1 Utgiftsområde 1, 7:1 Nationella minoriteter

Anslagsposter som disponeras av Sametinget (tkr)	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Beräknat	2025 Beräknat	2026 Beräknat
Utgiftsområde 1, 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter					
Total budget inkl. utökning	**43 450**	**43 450**	**61 183**	**61 183**	**61 183**
Anslag enligt regleringsbrev 2022	43 450	43 450	43 450	43 450	43 450
Summa utökning	-	-	**17 733**	**17 733**	**17 733**
ap.12 Nationellt uppföljningsansvar	-	-	**2 600**	**2 600**	**2 600**
Kunskapshöjande insatser och resurser för rådgivning			2 600	2 600	2 600
ap.13 Statsbidrag till kommuner och regioner i förvaltingsområ	-	-	**5 533**	**5 533**	**5 533**
Förslag på tillägg för samiska förvaltningsområdet			5 533	5 533	5 533
ap.14 Samiska språkcentrum	-	-	**8 000**	**8 000**	**8 000**
Utökning för hela det samiska området			8 000	8 000	8 000
ap.15 Hemsida om nationella minoriteter	-	-	**1 600**	**1 600**	**1 600**
Utökning			1 600	1 600	1 600

Tabell 3. Utgiftsområde 1, 7:1 Nationella minoriteter

***Sametinget föreslår** utökning av anslaget Nationella minoriteter med sammanlagt **17 733 tkr** för perioden 2024–2026.*

Nationellt uppföljningsansvar - ap.12

Anslag 7:1 ap.12 är riktat till Sametinget för uppföljning av lagen om nationella minoriteter, för minoritetsspråk och minoritetspolitiken.

Minoritetslagstiftningen ställer ökade krav på alla kommuner och regioner i Sverige, vilket har medfört ökad efterfrågan på kunskapshöjande insatser och rådgivning från Sametinget. De nuvarande resurserna är enligt Sametingets bedömning, kraftigt underdimensionerade för att effektivt utföra det utvecklings- och uppföljningsarbete som uppdraget kräver.

Det finns ett stort behov av att stödja och följa upp tillståndet i de kommuner som inte ingår i förvaltningsområdena och har åtaganden enligt minoritetslagens allmänna bestämmelser. Det finns också behov av stöd till kommuner och regioner som ingår i förvaltningsområdet sedan lång tid tillbaka. Personal byts ut kontinuerligt och det saknas ett effektivt system för erfarenhets- och kunskapsöverföring på såväl lokal som regional nivå. Vid utökningen av förvaltningsområdet tillkommer krav på utökade insatser och resurser, vilka inte täcks upp inom nuvarande finansiering. I och med andra myndigheters regeringsuppdrag inom nationella minoritetspolitik, har behovet av samverkan och dialog ökat.

Urfolket samerna omfattas inte av organisationsstödet i förordningen (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter.

***Sametingets föreslår** att statsbidrag till organisationer som företräder samerna, ska motsvara vad de nationella minoriteternas riksorganisationer erhåller, för att på ett jämlikt sätt vara fördelade och för likvärdigt inflytande i samhället som de nationella minoriteterna. Denna uppfattning har även framförts i regeringens skrivelse 2017/18:282, Nystart för en stärkt minoritetspolitik.*

***Sametinget föreslår** att anslaget utökas med **2 600 tkr** och ska behålla minst motsvarande 2023 års nivå för bidrag till de organisationer som företräder samer inom det minoritetspolitiska området och att denna nivå ska vara långsiktigt gällande.*

Statsbidrag till kommuner och regioner i förvaltningsområden - ap.13

Anslag 7:1, ap 13, disponeras av Sametinget och ska bland annat användas för statsbidrag till kommuner och regioner inom förvaltningsområdena för samiskan och kostnader som följer av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Bestämmelser om medlens fördelning finns i förordningen (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Enligt nuvarande fördelningsnyckel får en kommun som ingår i två eller tre förvaltningsområden utöver grundbeloppet ett särskilt bidrag om 500 tkr.

Sametinget föreslår att motsvarande ska gälla för samiska förvaltningskommuner och regioner som har fler än ett samiskt språk inom sitt förvaltningsområde. Enligt nuvarande fördelningsnyckel är detta inte möjligt. En alternativ lösning är att Sametinget får utökade resurser och att kommunerna kan ansöka om tilläggsanslag hos Sametinget.

Kommuner inom förvaltningsområdet för samiska har en efterfrågan på service och omvårdnad på flera av de samiska språken. Detta medför en väsentlig merkostnad jämfört med om kommunen ger motsvarande service och omvårdnad enbart på ett minoritetsspråk. Merkostnader uppstår exempelvis vid översättningar, anlitande av tolkar och information på de olika samiska språken. Inom förskoleverksamheten och äldreomsorgen finns behov av fler samisktalande i personalen på grund av de stora skillnaderna mellan de olika samiska språken. Representanter för samerna i kommunala samrådsgrupper har påtalat för Sametinget att statsbidraget är för lågt och att fördelningsnyckeln bör ses över.

Sametinget föreslår *att statsbidraget utökas med* ***5 333 tkr*** *i vilket inkluderas att ett nytt förslag till fördelningsnyckel tas fram.*

Samiskt språkcentrum - ap. 14

Sametinget har i regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Sametinget[8] fått i uppdrag att under 2022 utveckla Samiskt språkcentrums verksamhet och påbörja etableringen av språkcentrum på ytterligare orter. Språkcentrum ska fortsatt tillgodose samers – både unga och äldres – behov av att återta sitt språk. Med samiska avses samtliga varianter av språket inom den svenska delen av Sápmi.

Utökningen av Samiskt språkcentrum sker i etapper och ska vid utgången av 2024 bestå av sammanlagt 13 medarbetare och en enhetschef. Under 2022 har Sametinget anställt en enhetschef för Samiskt språkcentrum för att leda språkcentrums utökade verksamhet. Två språkmedarbetare har tillkommit för lule-/piteamiskt område med placering på lokalkontoret i Jokkmokk. En språkmedarbetare har tillkommit för nordsamiskt område med placering i Kiruna.

Utökningen av Samiskt språkcentrum ska fortlöpa enligt följande.

- *År 2 (2023) utökas språkcentrum med vardera en språkarbetare till lokalkontoret i Jokkmokk och i Kiruna.*
- *År 3 (2024) utökas språkcentrum med vardera en språkarbetare till lokalkontoret i Jokkmokk och i Kiruna.*

Sametinget föreslår *med anledning av att Samiskt språkcentrum kommer att omfatta hela det samiska området, en utökning av anslaget med* ***8 000 tkr*** *för att för hela området genomföra fler och större aktiviteter.*

Sametinget föreslår*, vid beslut om inrättande av ett språkanslag, överflyttning av anslagsposten från utgiftsområde 1, 7:1, ap.14 till det nyinrättande språkanslaget.*

[8] (Ku2021/02141, Ku2021/02335, Ku2021/02357 (delvis) med flera, Sametingets dnr 1.3.7-2021-2102)

Hemsida om nationella minoriteter - ap.15

Anslag 7:1, ap 15, disponeras av Sametinget för finansiering av hemsidan *minoritet.se*.

Hemsidan är en viktig kunskapskälla som underlättar arbetet inom förvaltningsområdena och för förvaltningsmyndigheter. Den sprider information och ger kunskap om de nationella minoriteternas språk, historia och kultur. Ju fler artiklar som publiceras på webbplatsen desto fler besök noteras. I arbetet med webbplatsen involveras samerna och de nationella minoriteterna. För att fortsätta öka antalet besök på hemsidan och attrahera nya besökare, krävs att fler artiklar publiceras.

En målsättning inom den minoritetspolitiska strategins delområde språk och kulturell identitet är att stödja språken så att de hålls levande. Det innebär att de nationella minoriteterna ska ges möjlighet att lära sig, använda och utveckla sitt modersmål. Det behövs fler arenor där språken används och synliggörs. Webbplatsen kan utvecklas till en sådan ny arena genom artiklar på de olika nationella minoritetsspråken samt utökning av rörligt material med textade översättningar.

Sametinget föreslår *utökning av anslaget med* ***1 600 tkr*** *för webbplatsen minoritet.se för finansiering av tillkommande personalkostnader samt åtgärder för att fortsätta öka antalet besök på hemsidan minoritet.se.*

Övriga anslagsposter

Anslag 7:1 ap.3 är öronmärkta för samordning, kunskapshöjande insatser samt informations- och utbildningsinsatser och disponeras av Länsstyrelsen i Stockholm.[9] Anslaget har varit oförändrat, förutom ett tillskott om 550 tkr för 2022. Sametinget och Länsstyrelsen ska använda medlen i samråd.

Flera av de behov som identifierats inom det kunskapshöjande och stödjande uppdraget är inte möjliga att åtgärda inom ramen för befintliga resurser. Exempelvis resurser för att överföra kunskap som på sikt gör andra aktörer mer självständiga. Kommuner efterfrågar modeller för kartläggning och samråd samt att det finns behov av utåtriktade kampanjer, informationsmaterial och broschyrer. Det finns även efterfrågan på att material ska produceras för att översättas till de nationella minoritetsspråken, något som hittills inte kunnat prioriteras.

Sametinget föreslår *utökning av anslaget i anslag 7:1 ap 3 med* ***3 000 tkr*** *för utökad samordning, kunskapshöjande insatser sant informations- och utbildningsinsatser tillsammans med Länsstyrelsen i Stockholm.*

[9] Länsstyrelsen i Stockholms län ska i dialog med Sametinget verka för att minoritetspolitikens fastställda mål uppnås och fortsatt redovisa utvecklingen på området.

3.2.2 Utgiftsområde 17, 1:2 ap. 5 Bidrag till samisk kultur

Anslagsposter som disponeras av Sametinget (tkr)	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Beräknat	2025 Beräknat	2026 Beräknat
Utgiftsområde 17, 1:2 ap 5 Bidrag till samisk kultur					
ap. 5 Bidrag till samisk kultur	**21 878**	**22 878**	**38 278**	**38 278**	**38 278**
Anslag enligt regleringsbrev 2023	21 878	22 878	22 878	22 878	22 878
Utökning av anslag och tillkommande statligt stöd		-	**15 400**	**15 400**	**15 400**
Bidragsfördelning för stärkt samiskt kulturliv			15 000	15 000	15 000
Giellagáldu, samnordiskt språkarbete			400	400	400

Tabell 4. Utgiftsområde 17, 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

***Sametinget föreslår** utökning av anslaget Bidrag till samisk kultur med sammanlagt **15 400 tkr** för perioden 2024–2026.*

Bidragsfördelning för stärkt samiskt kulturliv

Bidrag till samiska kulturbärande verksamheter spelar en viktig roll för att synliggöra och förmedla samisk kultur samt skapa mötesplatser för det samiska folket. Samerna behöver stabila organisationer och kulturinstitutioner för en långsiktig och hållbar utveckling av det samiska samhället och i förlängningen även för stärkandet av demokratin[10].

Projekt- och verksamhetsbidrag

Sametinget fördelar projektbidrag enligt inkommande ansökningar främst inom litteraturområdet följt av kategorin Övriga områden som innefattar exempelvis festivaler, seminarier, utställningar och andra projekt som inte passar in i någon kategori. Den tredje största kategorin är duodji/slöjd.[11]

Sametinget fördelar verksamhetsbidrag till samiska organisationer, kulturinstitutioner, föreningar, samegårdar och kulturcentra. De bidrar till utvecklingen och stärkandet av samiskt konst- och kulturliv på lokal, regional och nationell nivå genom närheten till den samiska allmänheten, olika sakkunskaper, engagemang i aktuella samiska samhällsfrågor samt aktiviteter och arrangemang som stärker den samiska identiteten och det samiska samhället.

Utvecklingsåtgärder och insatser har för många verksamheter fått stå tillbaka under flera år på grund bristande ekonomiska resurser. Kulturverksamheterna visar årligen långt större behov än vad Sametinget kan fylla. Kulturnätverket Viermie-K har under lång tid påtalat underfinansieringen av den samiska kulturen[12].

Verksamhetsbidragen ligger på samma nivå från år till år. Om Sametinget ska öka verksamhetsbidragen sker det på bekostnad av projektbidragen. Alla initiativ till utveckling på ett område innebär att något annat får stå tillbaka.

Genom stipendier kan Sametinget stärka enskilda kulturskapares villkor och även bidra till att uppnå målet om ett starkt och mångfaldigt konst- och kulturliv.

***Sametinget föreslår** att regleringsbrevets villkor kompletteras med möjligheten att fördela medel till stipendier, utöver bidrag till samisk kultur, i syfte att stödja samiska kulturarbetare.*

Sámi Giellagáldu, samnordiskt språkarbete

Sámi Giellagáldu är gemensamt samnordiskt kunskaps- och resurscenter i frågor som rör de samiska språken. Sámi Giellagáldu är bildat av sametingen i Sverige, Norge och Finland och är knutet till Samiskt Parlamentariskt Råd (SPR). Nordiska ämbetsmannaorganet för samiska frågor, NÄS, har utrett lämplig organisationsform. Från och med 2022 har Sámi Giellagáldu etablerats som ett permanent fristående organ, administrativt knutet till Sametinget i Norge men med verksamhet och språkarbetare i

[10] Ansökta projektbidrag: 10 743 tkr och beviljade 2 610 tkr. Ansökta verksamhetsbidrag 30 985 tkr och beviljade 14 797 tkr

[11] Sametingets årsredovisning 2021, sidan 28–29

[12] Villkoren för samisk kultur" - en rapport för Viermie K och Kultur i Norr, 2022

Norge, Sverige och Finland som gemensamt ansvarar över de samiska språkens språkvårds- och terminologiarbete.

Bidraget till Sámi Giellagáldu överförs oavkortat till norska Sametinget, varför bidraget behöver vara justerat för valutakursen för norska kronor. För år 2022 erhöll Sametinget *5 000 tkr*[13] via kulturanslaget att användas till delfinansiering av samarbetet.

***Sametinget föreslår** vid inrättande av ett språkanslag, att anslaget överförs från utgiftsområde 17, 1:2, ap 5, Bidrag till samisk kultur, att användas för bidrag till Sámi Giellagáldu.*

***Sametinget föreslår** utökning av anslaget till Sami Giellagáldu med **400 tkr** till **5 400 tkr**. Se även avsnitt 3**.3.1** Inrättande av språkanslag.*

***Sametinget föreslår s**ammantaget en utökning av anslaget med sammanlagt **15 400 tkr** för stärkt bidragsgivning till samisk kultur, utökade projekt- och verksamhetsbidrag till den samiska kulturella infrastrukturen, samisk scenkonst, litteratur, film, dans, musik och idrott med flera.*

***Sametinget föreslår** även ett utökat anslag för bidrag till samisk kultur och statligt stöd med 45 000 tkr för att stärka den samiska kulturella infrastrukturen. Se avsnitt 5.4 Stärkt samisk kulturell infrastruktur.*

[13] För år 2022 erhöll Sametinget 5 000tkr vilket resulterade i 4 613 tkr norska kronor.

3.2.3 Utgiftsområde 23, 1:22 Främjande av rennäringen

Anslagsposter som disponeras av Sametinget (tkr)	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Beräknat	2025 Beräknat	2026 Beräknat
Utgiftsområde 23, 1:22 ap 2 Främjande av rennäringen					
ap. 2 Främjande av rennäringen m.m	**125 915**	**125 915**	**207 715**	**217 715**	**217 715**
Anslag enligt regleringsbrev 2023	125 915	125 915	125 915	125 915	125 915
Utökning av anslag	-	-	**81 800**	**91 800**	**91 800**
Klimatanpassning			25 000	35 000	35 000
Rovdjursförekomst/ Nya ersättningsbelopp			46 800	46 800	46 800
Skadeförebyggande åtgärder, varg			10 000	10 000	10 000

Tabell 5. Utgiftsområde 23, 1:7 1:22 Främjande av rennäringen

***Sametinget föreslår** utökning av anslaget Främjande av rennäringen med sammanlagt **81 800 tkr** för 2024 samt **91 800 tkr** för 2025–2026.*

Klimatanpassning

Det krävs aktiva politiska beslut och förändring av lagstiftningen för att stärka samiska näringar och den samiska kulturen i ett ändrat klimat. Ökad hänsyn till samiska näringar och den samiska kulturen i samråd och beslutsprocesser utgör viktiga åtgärder.

SMHI fick under 2016 i uppdrag av regeringen att utlysa medel till svenska myndigheter för att utveckla handlingsplaner för sitt klimatanpassningsarbete. Sametinget beviljades medel och har därefter arbetat fram en handlingsplan för klimatanpassning. I samarbete med länsstyrelsen initierade Sametinget år 2018 pilotprojekt för fyra samebyar med syfte att analysera hur klimatförändringarna kan komma att påverka förutsättningarna för renskötseln, identifiera problem samt analysera möjliga förslag till åtgärder och insatser.

Under 2019 fram till 2022 har ytterligare tio samebyar tagit fram egna handlingsplaner. Av samebyarnas analyser framgår att det mest brådskande är strategier i förhållande till vinterbetesmarkerna. Det politiska och juridiska arbetet med att skydda betesmarkerna mot exploateringar och ytterligare fragmentering samt att minska rovdjurstrycket måste fortsätta och intensifieras. Det krävs beredskap inför scenarier såsom kraftiga väderomslag, isbildning samt plötsliga sommarhändelser, exempelvis skogsbränder, vilka kan få betydande påverkan på renskötselns renbetesmarker.

Många av förslagen till åtgärder handlar om samråd och överenskommelser med andra näringar, politik och myndigheter.

***Sametinget föreslår** att anslaget Främjande av rennäringen för klimatanpassning utökas med 20 000 tkr för 2024 och 30 000 tkr från 2025 och framåt, med anledning av att samebyarna har utarbetat handlingsplaner för klimatanpassning. Därtill att Sametinget får i uppdrag att etablera stöd för samebyarnas planering och deltagande i samråd/konsultationer samt ärendeberedningar vid exploateringar med med ytterligare 5 000 tkr per år.*

***Sametinget föreslår** sammantaget en utökning av anslaget för klimatanpassning med **25 000 tkr** 2024 och **35 000 tkr** från 2025 och framåt.*

Rovdjursförekomst / Nya ersättningsbelopp

Sametinget föreslår *uppräkning/indexering av ersättningsbelopp för rovdjursförekomst, jämfört med tidigare belopp i budgetunderlaget 2022–2024 enligt nedan.*

Ersättningsbelopp (tkr)	Föryngring	Regelbunden förekomst	Tillfällig förekomst
Lo	375 000	131 000	66 000
Järv	370 000	130 000	65 000
Varg	931 000	149 000	65 000

Tabell 5.2 Ersättningsbelopp för lo, järv och varg

Ersättningsbelopp (tkr)	
Björn	7 200 000
Örn	1 750 000

Tabell 5.1 Ersättningsbelopp för björn och örn

Beloppen baseras på:

- *Indexering av ”merarbete” med hjälp av KPI index. Ökningen är cirka 10 procent.*
- *Ny beräkning av ekonomisk förlust av slaktren på grund av rovdjursförekomst. Baseras på 3-års-medelvärdet av slaktren säsongerna 2018/2019 till 2020/2021. Ökning med cirka 8 procent jämfört med säsongerna 2012/2013 till 2014/2015.*

Enligt 2021 års inventering innebär ökade ersättningar för rovdjursförekomst en budgetökning från 49 300 tkr till 96 100 tkr, en ökning på 46 800 tkr. Sametinget ämnar även öka björnersättningen från och med år 2021 till 7 200 tkr, förutsatt att Sametingets begäran om ändring i viltskadeförordningen,[14] får bifall. Detta är redan är intecknat i Sametingets budget men finansieringen beror på rovdjursförekomsten 2022. Budgeten för 2022 är fastslagen till 50 000 tkr. Förslaget utgår från *Viltskadeförordningen* och innehåller nya beräkningar till underlag för de ersättningsbelopp som Sametinget föreslår. Läs mer om *Viltskadeförordningen* nedan.

Sametinget föreslår *att anslaget Främjande av rennäringen utökas med* ***46 800 tkr*** *enligt föreslagna ersättningsbelopp för rovdjursförekomst.*

Skadeförebyggande åtgärder, varg

Sametinget betalar ut medel för skadeförebyggande åtgärder för rovdjur. Senaste året, år 2020, utbetalades bidrag till samebyarna med drygt 4 100 tkr. Bidrag för förebyggande åtgärder för vargförekomst ingår i beloppet och har ökat markant de senaste åren, speciellt för samebyarna i Jämtlands län, inklusive Idre sameby. Särskilt vargar kan orsaka stora kostnader för samebyarna, som kan behöva vidta olika förebyggande åtgärder för att undvika skador innan det kan bli aktuellt med flytt eller skyddsjakt av varg.

Bidrag till skadeförebyggande åtgärder för genetisk viktig varg har efter en överenskommelse med Naturvårdsverket bekostats av Naturvårdsverkets anslag 1:3, Åtgärder för värdefull natur. Själva ansökningsförfarandet och utbetalningen har skötts av Sametinget efter rekvisition från Naturvårdsverket i enlighet med 3 § viltskadeförordningen (2001:724). Ersättningen till samebyarna har de fem senaste åren varierat från 2 000 tkr till 12 500 tkr. Ersättningsanspråken år 2020 låg däremot på 16 000 tkr då nio samebyar berördes av vargförekomst.

Det finns inget särskilt anslagsvillkor för bidrag enligt 3 § viltskadeförordningen och ett kontinuerligt problem när vargar vandrat in österifrån har varit en otydlighet i villkor och osäkra ersättningsbelopp till samebyarna. Problembilden har förstärkts då tre myndigheter berörs i ärendehanteringen. Ett förtydligande av ansvaret och en förstärkning av anslaget skulle öka förutsägbarheten för såväl ärendehanteringen som samebyarnas bidrag för de åtgärder de nödgas vidta. Sametinget har med nuvarande anslag ingen möjlighet att öka utbetalningarna för skadeförebyggande åtgärder, främst på

[14] Dnr: 6.2.9-2020-1350 inlämnat 2020-11-03

grund av nuvarande nivå på rovdjursersättningarna men även de osäkra väderförhållanden som medför beteskriser i stora delar av renskötselområdet.

En förutsättning för att minimera skadorna av vargförekomst och därmed även bidragen, är att tidsaspekten för de förebyggande åtgärderna minimeras, att åtgärds- och förvaltningsplaner innehåller tydliga riktlinjer och regler samt att Sametinget, Naturvårdsverket och Länsstyrelsen är överens om rutiner, roller och ansvar.

Ett årligt tillskott till Sametingets anslag 1:22 skulle medföra en förutsägbarhet kring vilka förebyggande åtgärder som samebyarna kan vidta och vad det finns medel för. En sådan förutsägbarhet är en nyckelfaktor för att kunna hantera förekomsten av varg som vandrar in i renskötselområdet. Förutsägbarhet om tillgängliga medel bidrar även till att arbetet med toleransnivån på maximalt 10 procent för rovdjurens skador på rennäringen, bättre kan hållas.

Sametinget föreslår *att anslaget Främjande av rennäringen utökas med* ***10 000 tkr*** *årligen, med ett särskilt villkor att stödet används för bidrag till samebyar att utföra förebyggande åtgärder och förhindra skador av varg på ren enligt 3 § viltskadeförordningen.*

Viltskadeförordningen SFS (2001:724) 6 §

Efter förslag av Sametinget beslutar regeringen med vilket belopp ersättning skall lämnas till samebyarna för:

- *varje föryngring av varg, järv och lo inom en samebys betesområde och*
- *regelbunden eller tillfällig förekomst av varg, järv och lo.*

Efter förslag av Sametinget beslutar regeringen med vilket totalt belopp ersättning skall lämnas för skador som björn och örn orsakar på renar. Ersättningen enligt andra stycket fördelas mellan de ersättningsberättigade samebyarna i förhållande till betesområdenas areal.

Enligt 7 § ska ersättningsbeloppen enligt 6 § första stycket beräknas med ledning av:

1. *medelslaktvärdet på en ren med tillägg för honrenarnas produktionsvärde,*
2. *uppskattningar av hur många renar som dödas av respektive rovdjursart,*
3. *uppskattningar av i vilken utsträckning kalvar respektive vuxna renar dödas av respektive rovdjursart och*
4. *det merarbete som angrepp av respektive rovdjursart orsakar.*

Dagens ersättningsnivåer har stått på samma nivå sedan 2002. Genom de senaste årens forskning finns nya välgrundade underlag för att beräkna mer korrekta ersättningsbelopp för de skador som rovdjuren orsakar inom samebyarnas betesområden. Förslagen grundar sig på i huvudsak tre olika forskningsrapporter. Ett rörande lo och järvens effekter på samebyarnas slaktuttag (Hobbs et al [1]), en rapport om samebyarnas merarbete (Junros /Boström [2]), en rapport om björnarnas predation (Viltskadecenter [3]). Vår bedömning är att dessa rapporter för närvarande är de mest tillförlitliga underlagen för att bedöma den ersättning om ska utgå till samebyarna för rovdjurens skador.

3.3 Förslag om tillkommande anslag

Sametinget föreslår *inrättande av sakanslag för samiska språk och samiska näringar, motsvarande de befintliga sakanslagen för samisk kultur och främjande av rennäringen.*

3.3.1 Inrättande av språkanslag

Sametingets språkavdelning har för närvarande medel för personalkostnader från Sametingets förvaltningsanslag[15], vilket inte omfattar medel för aktiviteter och bidragsgivning. Bidrag för utbetalning återfinns i kulturanslaget[16], som i huvudsak avser kulturbidrag, inte språkverksamhet. Medlen fördelas av Sametingets kulturnämnd. *Se även förslag om utökat anslag för Sámi Giellagáldu i avsnitt 3.2.2.*

Exempel på omfattning av föreslaget språkanslag:

- *Finansiering av samnordiska projekt som Sámi Giellagáldu*
- *Språkutveckling genom Samiskt språkcentrum*
- *Möjlighet till utbetalning av statsbidrag till vissa studier i samiska*
- *Medel till verksamheter och aktiviteter som Urfolkspråkdekaden 2022–2032*
- *Regeringsuppdrag till Sametinget för att vidta språkvårdande insatser, samt arbeta med språkteknologi för att stärka och utveckla det samiska språket.*

Sametinget föreslår*, med stöd av vad som anförs i budgetunderlaget, att regeringen inrättar ett språkanslag vilket möjliggör för Sametinget att effektivare efterleva sametingslagen (1992:1433) 2 kap 1.3 § att fastställa mål för och leda det samiska språkarbetet.*

Sametinget föreslår *vid inrättande av språkanslag, att i villkor för anslaget inkludera tillåtelse att utföra överföringar av medel inom de nordiska länderna för gemensamt organiserade uppdrag och samarbetsprojekt, såsom Giellagáldu för samnordiskt språkarbete.*

Sametinget föreslår *att vid inrättande av språkanslag, att i villkor för anslaget inkludera tillåtelse att utföra statsbidragsutbetalningar enligt förordning (2007:1347) om statsbidrag vid vissa studier i samiska.*

Sametinget föreslår *vid beslut om inrättande av ett språkanslag, att samtliga anslagsmedel från utgiftsområde 1, 7:1, ap.14, Samiskt språkcentrum, överförs till språkanslaget.*

Sametinget föreslår *vid inrättande av ett språkanslag, att* ***5 400 tkr*** *per år överförs från utgiftsområde 17, 1:2, ap. 5, Bidrag till samisk kultur, för att användas för bidrag till Sámi Giellagáldu.*

[15] Utgiftsområde 1 Rikets styrelse, 3:1 Sametinget

[16] Utgiftsområde 17, 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete ap 5 Bidrag till samisk kultur

3.3.2 Inrättande av anslagspost för näringslivsutveckling

Samisk näringsverksamhet inbegriper alla näringar som samer bedriver och som på något sätt kan kopplas samman med samisk kultur och samiskt levnadssätt och som riktar in sig mot glesbygdens behov. Ur ett urfolksperspektiv är det angeläget att de samiska näringarna stärks och utvecklas, dels med den traditionella kunskapen i fokus, dels för att stärka företagsamheten på landsbygden.

Samisk näringslivsutveckling är för Sametingets del idag helt kopplade till de båda EU -programmen. Landsbygdsprogrammet/CAP 2023–2027 och Interregprogrammet. De tjänster som Sametinget förfogar över bekostas via externa medel (s.k. TA-stöd) och är knutna till programmens arbetsuppgifter. Några övriga ekonomiska resurser för att arbeta med utveckling av samiskt näringsliv utanför EU- fonderna finns inte. För att bland annat EU-programmens intentioner ska uppfyllas behöver Sametinget resurser för att säkerställa arbetets kontinuitet.

***Sametinget föreslår**, att regeringen förstärker Sametingets arbete för utveckling av samiska näringar med **3 500 tkr** genom att införa en anslagspost att disponeras av Sametinget i anslag 1:5 Näringslivsutveckling inom utgiftsområde 24 Näringsliv.*

***Sametinget föreslår** att förvaltningsanslaget[17] utökas inom ramen för äskande om resursförstärkning till förvaltningen med **1 500 tkr** för att behålla befintlig personal, för närvarande finansierade via TA-medel, i Sametingets tjänst för att säkerställa kontinuiteten för arbetet med näringslivsutveckling för samiska näringar. Se även avsnitt 3.1.1 Resursförstärkning av förvaltningen och bilaga 1.*

[17] Anslag Utgiftsområde 1, Rikets styrelse, 3:1 Sametinget ap.1 Sametinget

4 Konsekvenser av utebliven finansiering

4.1 Kvaliteten i ordinarie verksamhet brister och arbetsmiljön försämras

Enligt regleringsbrevet för 2023 ska Sametinget redovisa åtgärder för ett hållbart arbetsliv och vad som har vidtagits för att främja en god arbetsmiljö vid myndigheten. Av redovisningen ska även framgå vilka åtgärder som har vidtagits för minskad sjukfrånvaro. Med rådande arbetsbelastning och resurser är detta en paradox som medför stora svårigheter att driva den ordinarie och politiska verksamheten på ett kvalitativt godtagbart sätt.

Sametinget föreslår *utökat förvaltningsanslag[18] enligt äskande i kapitel 3.1 Förvaltningsanslag.*

4.2 Förtroendet för konsultationsordningen uteblir

Konsultationsordningen är ny lag från 1 mars 2022 för att säkerställa samernas rätt till delaktighet i beslutsprocesser på alla nivåer i samhället. Genom konsultationer stärks samernas inflytande och möjlighet att bidra med kompetens och kunskap, i frågor som särskilt berör samer. Syftet är att genom konsultation bidra till att förbättra beslutsunderlag, belysa handlingsalternativ och visa på beslutets konsekvenser för samernas del.

I ett internationellt perspektiv anses samerna i Sverige ha för lite medinflytande över frågor som rör deras traditionella landområden. Sedan 1977 räknas samerna som ett urfolk i Sverige, med rättigheter att utöva sin traditionella kultur. Sedan 2011 erkänns samerna som ett folk i grundlagen - genom regeringsformen (1 kap, 2§). Trots det har Sverige genom åren återkommande fått internationell kritik för att bland annat bryta mot FN:s konvention om avskaffande av rasdiskriminering (ICERD), FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR), FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR) och FN:s Urfolksdeklaration (UNDRIP). Den nya lagen om konsultation i frågor som rör det samiska folket är tänkt att råda bot på detta. Utan tillräckliga resurser hos Sametinget att arbeta med konsultationer på det sätt som lagen föreskriver, kommer den internationella kritiken att kvarstå.

Resurser för konsultation med det samiska samhället och tillräckliga beredningsresurser till ordinarie verksamhet, styrelse och nämnder är en förutsättning för att Sametinget ska kunna möta det samiska folkets behov och uppnå syftet med den nya konsultationslagen.

Allvarliga direkta konsekvenser vid bristfälliga resurser.

- *Sametingets konsultationer utförs inte med all den kunskap och kompetens som frågorna kräver.*
- *Sametingets ordinarie verksamhet begränsas med längre handläggningstider och med uteblivna eller uppskjutna åtgärder som följd.*
- *Sametinget går miste om eller måste avstå från konsultationer*

Sametingets föreslår *utökning av anslag, förvaltningsanslag[19] enligt avsnitt 3.1.1, stycket Resursförstärkning med anledning av konsultationsordningen.*

[18] *Utgiftsområde 1 Rikets styrelse, 3:1 Sametinget ap.1*
[19] *Utgiftsområde 1 Rikets styrelse, 3:1 Sametinget ap.1*

4.3 Konsultationer och remissvar uteblir

Arbetstrycket på rennäringsförvaltningen på Sametinget är fortfarande högt. Handläggningen kring samhällsplanering, skog och rovdjur är särskilt hårt belastad.

Konsekvenserna utan utökningen av personal, är att Sametingets ambition måste sänkas betydligt och att kvaliteten inte blir tillfredsställande. Sametinget har i så fall inget annan möjlighet än att avstå från konsultationer och samråd samt att inte kunna besvara fullt ut alla remisser. Det slår i sin tur hårt på Sametingets uppdrag avseende konsultationsordning och Miljömålsrådet samt Sametingets uppdrag enligt Sametingslagen att medverka i samhällsplaneringen och bevaka rennäringens intressen vid utnyttjande av mark och vatten.

De myndigheter som Sametinget har möten med har ansvar för ärenden som belastar främst rennäringsavdelningen. Eftersom avdelningen har en strikt anpassad personalstyrka med flertalet nyckeltjänster som utför uppdrag och uppgifter angivna i lag, regleringsbrev och regeringsuppdrag medför svårigheter i att omfördela arbetsuppgifter inom befintlig personal utan att det sker nyrekrytering.

Resurser för att tillmötesgå andra myndigheters önskemål om yttranden, deltaganden i möten och projekt är starkt begränsade. Därtill genomför rennäringsavdelningen några större uppdrag som utredningen om samebyarnas interna organisation, beslutsfattande och regler för medlemskap bör utformas, fokalpunktsuppdraget för CBD samt Miljömålsrådet. Förutom ansvaret som nya ledamöter och deltagande i den särskilda expertgruppen, deltar Sametinget i beredningar och programområden under Miljömålsrådets försorg med sammantaget en årsarbetskraft. Exempelvis inom biologisk mångfald och klimat, hälsa och exploateringar, nationell samordning samhällsplanering, konsekvenser av exploateringar i norra Sverige

Sametingets föreslår *utökning av anslag, förvaltningsanslag[20] och anslag Främjande av rennäringen[21], som återfinns i kapitel 3 samt Prioriteringar av anslag utöver regleringsbrev i kapitel 5.*

4.4 Negativ påverkan på renskötsel, grön infrastruktur och hållbar förvaltning

I tusentals år har samer förvaltat naturresurserna på ett hållbart sätt. Rovdjurssituationen, bristen på regelverk som skyddar renen, klimatförändringarna och en ökande markexploatering utgör idag reella hot mot den samiska renskötselkulturen. Renskötseln är starkt förknippad med de traditionella markerna genom renarnas naturliga, årstidsvisa rörelsemönster och behov av naturbete. Om landskapet splittras och den gröna infrastrukturen fragmentiseras riskerar renskötseln i vissa områden att gå mot en kollaps, det vill säga att hjordarna minskar och förutsättningarna att bedriva renskötsel upphör.

Utan både finansiella och personella resurser till konsultationer, samråd och möten med andra myndigheter och markanvändare uteblir möjligheterna att informera och öka förståelsen för renskötselns förutsättningar. Renskötselns behov och andra samiska behov kommer att förbises eller inte alls beaktas vid samhällsplanering och myndighetsutövning. När ekonomiska intressen prioriteras kommer i förlängningen inte ett sammanhållet landskap med grön infrastruktur, fungerande ekosystem och biologisk mångfald att kunna bibehållas.

Utan ett förtydligande av myndigheternas ansvar, en uppdatering av ersättningsnivåerna för rovdjursskador samt ett förtydligande av riktlinjer och regler gällande rovdjur och särskilt varg, blir belastningen på samebyarna och de enskilda renskötarna orimligt stor. Otydligheten består och Sametingets arbete ifrågasätts av rennäringens företrädare. Riksdagsbeslutet från 2013 om en hållbar rovdjurspolitik och toleransnivåer för rennäringen följs inte.

[20] *Utgiftsområde 1 Rikets styrelse, 3:1 Sametinget ap.1*
[21] Utgiftsområde 23, 1:22 Främjande av rennäringen

Utan en utökning av anslaget har Sametinget inte tillräckliga medel för att ersätta samebyarna för skadeförebyggande åtgärder. Anslaget tas i anspråk av rovdjursersättningar och katastrofskadeskydd på grund av de återkommande beteskriserna.

Utan en utökning av anslaget minskar förutsägbarheten för såväl ärendehanteringen som samebyarnas möjlighet att vidta förebyggande åtgärder för klimatanpassning och skadeförebyggande åtgärder.

Renskötseln påverkas även av att flera offentliga utredningar inte beaktar samernas rätt som folk och urfolk till sina traditionellt nyttjade marker. Riksdagspolitiska strategier för klimatet leder till målkonflikter med samisk kultur, där den traditionella naturbetesbaserade renskötseln underordnas trots att den bidrar till att uppfylla konventionen om biologisk mångfald (CBD) och miljökvalitetsmålen. Vindkraftsutbyggnader och omställningen till ett elintensivt samhälle kräver metaller som till stor del återfinns i det samiska området. Om intresseavvägningar enbart görs utifrån ett samhällsekonomiskt och politiskt perspektiv, riskerar Sverige att få internationell kritik från både FN, OECD och Europarådet.

Sametingets föreslår *utökning av anslag Främjande av rennäringen[22] enligt kapitel 3.2.3.*

4.5 Samiskt kulturarv går förlorat

Det pågår processer i majoritetssamhället som möjliggör ökat samiskt självbestämmande på kulturområdet, exempelvis avseende kulturarv, samiska arkiv och repatrieringsfrågor. För att möta dessa processer och fortsätta vägen fram mot en ökad samisk förvaltning, behöver kapacitet byggas upp på Sametinget.

Genom att flytta myndighetsansvar för samiska kulturfrågor från andra myndigheter till Sametinget kan begreppet ”förvaltningsmyndighet för samisk kultur” förverkligas. Utan utökat kulturanslag och förtydligat myndighetsansvar, fortsätter marginaliseringen av samisk kultur och att samiska kulturarv går förlorade.

Sametinget ska medverka till att utveckla ett starkt- och mångfaldigt konst- och kulturliv, att synliggöra en levande samiska kultur i det offentliga rummet och skapa förutsättningar för en stabil kulturell infrastruktur för det samiska civilsamhället.

Sametinget prioriterar utvecklingen av kapacitetsbyggande insatser och en förutsättning är att stärka den samiska kulturella infrastrukturen med bidrag, projekt- och verksamhetsbidrag. Det gynnar både samisk kultur, samiska näringar och organisationer samt samiskt kulturarv. Det behövs även medel för att utreda, utveckla och stödja berörda institutioner samt pågående processer för ökat samiskt inflytande och ledarskap, förutom stöd till olika aktörer för att etablera och utveckla nya verksamheter.

Sametingets föreslår *utökning av anslag, förvaltningsanslag[23] och kulturanslag[24] , återfinns i kapitel 3 samt Prioriteringar utöver regleringsbrev i kapitel 5.*

4.6 Uteblivet nordiskt samarbete kring samiska språk

Sámi Giellagáldu har i åratal bedrivits som interregprojekt och efter projekttidens slut som ett samarbetsprojekt sametingen emellan i väntan på att en fast etablering kan ske. Sámi Giellagáldu har 2022 efter att finansiering medgetts kunnat etableras som ett fast språkorgan av sametingen i Finland, Norge och Sverige. Sametingen har upprättat en styrelse med det huvudsakliga ansvaret för Sámi Giellagáldu med ledamöter från alla tre länder. Efter att finansiering medgavs har en direktör med verksamhets-, budget-, personal- och arbetsgivaransvar rekryterats. Denne rekryterar språkmedarbetare till Sámi Giellagáldu i alla tre länder.

[22] Utgiftsområde 23, 1:22 Främjande av rennäringen
[23] Utgiftsområde 1 Rikets styrelse, 3:1 Sametinget ap.1
[24] Utgiftsområde 17, 1:2 ap 5 Bidrag till samisk kultur

Om finansiering av Sámi Giellagáldu uteblir från svensk sida innebär det att svenska Sametinget måste dra sig ur samarbetsorganet och Sámi Giellagáldu upphör att existera efter den 31 december efter ett års varsel. Vid utträde eller upplösning fördelas tillgångar, förpliktelser och eventuella avvecklingskostnader efter gällande kostnadsfördelning. Det gäller även ansvaret för tillsatta tjänster.

Sametingets föreslår *inrättande av ett särskilt språkanslag, enligt avsnitt 3.3.1.*

4.7 Samiskt näringsliv utan tillväxt och utveckling

Ett starkt och livskraftigt samiskt näringsliv förutsätter en mångfald av verksamheter och branscher och möjlighet att utvecklas i hela det samiska området. Sametinget har idag begränsade resurser att möta behoven av insatser för att möjliggöra de samiska näringarnas tillväxt och utveckling.

Konsekvensen av detta syns främst inom följande områden:

- ***Samverkan med andra myndigheter för att stärka kopplingarna mellan samiskt näringsliv och regional utveckling kan inte utvecklas.***

  Det finns ett ökat intresse från andra myndigheter både regionalt och nationellt för Sametingets medverkan i utvecklings- och hållbarhetsfrågor för företagsutveckling.

- ***Brist på både insamling och spridning av data/statistik/information om samiska förhållanden – näringsliv gör det svårt, både att rikta insatser och prioritera åtgärder.***

  Till skillnad mot rennäringen finns idag inget tillförlitligt statistiskt material för övriga samiska näringar. För att Sametinget ska få en heltäckande bild av det samiska näringslivets behov krävs insatser för att ta fram metoder för att förbättra tillgången till data, vilket synliggör de samiska företagens behov och potential.

- ***Begränsade möjlighet att samordna insatser för den samiska näringsverksamheten.***

  Frånvaro av utvecklingsmiljöer gör att samiska näringar och företag inte kan utvecklas och stärkas. Avsaknad av hjälp och samordning för de olika branscherna är stort. Idag är de samiska företagen hänvisade till de EU-program som finns för företagsutveckling.

Samverkan mellan företag och samhälle lägger grunden för tillväxt och hållbar samhälls-utveckling. Det gäller inte minst inom områden som livsmedelsstrategi och regional utveckling. Permanent grundfinansiering för samiska branschorganisationer behövs för att dessa i sin tur ska kunna driva den samiska näringslivsutvecklingen framåt.

Sametinget föreslår *inrättande av anslagspost för näringslivsutveckling, enligt avsnitt 3.3.2*

5 Prioriteringar utöver regleringsbrev

Sametingets föreslår följande anslagshöjningar enligt prioriteringar utöver regleringsbrev.

Tillägg utöver regleringsbrev godkända av styrelsen

Förslag till budgetutökning (tkr)	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Beräknat	2025 Beräknat	2026 Beräknat
SUMMA, förslag på tillkommande statligt stöd		**-**	**145 550**	**145 550**	**145 550**
Extra klimatmedel för rennäringen		-	12 000	12 000	12 000
Resurser för vård och hälsa			1 050	1 050	1 050
Särskilt anslag till samisk idrott i Sametingets regleringsbrev		-	5 000	5 000	5 000
Stärkt samisk kulturell infrastruktur			45 000	45 000	45 000
Utökad storlek på anslag för samiska		-	90 000	90 000	90 000
Handlingsprogram för bevarande av samiska språk			3 000	3 000	3 000
Naturens status som egen juridisk person			1 500	1 500	1 500

Tabell 5. Prioriteringar utöver regleringsbrev för perioden 2024–2026 (tkr)

5.1 Extra klimatmedel för rennäringen

Klimatkrisen är främst under vintern i form av låst bete och stora snömängder samt under sommaren av långa perioder av extrem hetta. Årstiderna och årstidväxlingarna kommer att bli annorlunda med mildare höstar och varmare somrar.

Renen tappar vikt och kondition när förutsättningarna ändras, men då förändringarna inte alltid är bestående träder inte katastrofskadeskyddet in. Samebyarna saknar utrustning i form av krubbor, fodersilos, hagar med mera. då det handlar om korta insatser. Det kan betyda att samebyarna behöver stöd av veterinär när nya sjukdomar uppträder. Det kan även behövas större insatser om det är mindre kända sjukdomsförlopp som kräver att forskningen kopplas in.

På kort sikt medför detta behov av direkta klimatanpassningar som flytt av renhjordar, medicinering som förhindrar sjukdomsspridningar och stöd för fodring av renar på grund av dåligt bete. På längre sikt behövs klimatanpassningsåtgärder för att trygga renens möjlighet till renbete som att restaurera eller flytt av flyttleder, restaurering av lavbetesmarker och hänglavsskogar och bevarande eller återställande av täta skogar för att skydda renen från extrem hetta.

Sametinget föreslår *utökat statligt stöd med* ***12 000 tkr*** *till insatser för klimatanpassningar för rennäringen. Se även kapitel 3.2.3. avsnittet Klimatanpassning.*

5.2 Resurser för vård och hälsa

Sametinget tillfrågas ofta i frågor om vård och hälsa, varför Sametinget inrättat en hälso-, äldre- och idrottsnämnd. Nämnden prioriterar arbete med äldreomsorg, folkhälsa, forskning om hälsa och ser vikten av att samers situation i Sverige hanteras ur ett urfolksperspektiv. Sametinget har inget formellt uppdrag inom området vård och hälsa och är införstådda med att denna verksamhet till stor del faller under kommuners och regioners huvudmannaskap.

Sametinget deltar i nätverket Kunskapsnätverket för samisk hälsa och stödjer arbetet som finns i regionernas handlingsplan och i övrigt det arbete som pågår inom regionerna för att säkerställa en god hälsa och en vård på lika villkor för det samiska folket.

Sametinget framhåller sitt stöd för Kunskapsnätverket för samisk hälsas viktiga arbete. I Sametingets hälsopolitiska handlingsprogram förordar Sametinget ett nationellt samiskt hälsocentrum.

Sametinget tar i handlingsprogrammet ansvar för att tydliggöra behovsbilden, samt samordna och driva arbetet framåt i samverkan med det samiska folket, regionerna och regeringen.

Sametinget föreslår *att en plattform skapas som är anpassad för och förpliktar konsultation med det samiska folket, för det samiska folkets inflytande över frågor som berör samer i regioner och kommunala verksamheter inom området vård och hälsa.*

Sametinget föreslår *att resurser tillsätts såväl inom Sametinget som i några kommuner inom samiskt förvaltningsområde, för ett försöksprojekt i syfte att förstärka äldreomsorgen för samer.*

Sametinget föreslår *att en övergripande funktion införs på Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) med uppdrag att bevaka samiska frågor och intressen.*

Sametinget föreslår *därtill att regeringen uppdrar Sametinget, med tillhörande statligt stöd med* ***1 050 tkr****, att i enlighet med Sametingets hälsopolitiska program och i samverkan med Kunskapsnätverket för samisk hälsa och andra relevanta aktörer, utreda behovet av och organisation för ett nationellt samiskt hälsocentrum.*

5.3 Särskilt anslag till samisk idrott i Sametingets regleringsbrev

FN:s barnkonvention antogs som lag i Sverige år 2020. I artikel 30 står bland annat att barn som tillhör ett urfolk inte ska förvägras rätten att ha sitt eget kulturliv och rätt att använda sitt eget språk. Samisk idrott är av stor vikt för att stärka identitet, kultur och språk utöver hälsoaspekten.

Samiska idrottsgrenar är till exempel lassokastning och renskötartävling som har en direkt eller indirekt koppling till det traditionella livsmönstret. Same-SM ordnas av lokala sameföreningar både på sommaren och vintern liksom fotbollscuper, innebandycuper och skidtävlingar.

Riksidrottsförbundets villkor innebär att bidrag inte kan fördelas till förbund utifrån etnicitet eller religion. Därmed inte bidrag till Samiska idrottsförbundet. Sametinget har därmed i budgetunderlagen från 2014 till 2019 äskat om särskilda medel till samisk idrott. Förutom äskande i budgetunderlagen har frågan om samisk idrotts finansiering aktualiserats genom dialog med och skrivelser till Regeringskansliet, bland annat skrivelse tillsammans med SIF.[25]

Sametinget föreslår *inrättande av särskilt anslag och ändrat villkor i Sametingets regleringsbrev för utgiftsområde 17, anslag 1:2 ap. 5 Bidrag till samisk kultur, för bidragsgivning med* ***5 000 tkr*** *till samisk idrott.*

5.4 Stärkt samisk kulturell infrastruktur

Den samiska kulturen har varit underfinansierad under lång tid, vilket även kulturnätverket Viermie-K påtalat i rapporten *Villkoren för samisk kultur* (2022). Underfinansieringen har inneburit att det finns ett uppdämt behov av olika samiska kulturyttringar som måste få stöd för att kunna utvecklas. Sametinget ser behov av att stödja ett flertal viktiga initiativ inom ramen för samisk kultur. Sametinget prioriterar utveckling av kapacitetsbyggande insatser för det samiska samhället.

Sametinget föreslår utökning av anslaget och tillkommande statligt stöd för att stärka den samiska kulturella infrastrukturen. Att stärka den samiska kulturella infrastrukturen gynnar såväl samisk kultur, näringar och det samiska kulturarvet.

Det pågår processer i majoritetssamhället som kräver ett ökat samiskt självbestämmande och ökad samisk förvaltning inom området kultur och kulturarv, bland annat vad gäller repatriering av samiska föremål och kvarlevor. Även sanningskommissionens arbete föranleder ett behov av kapacitetsbyggande i det samiska samhället på olika sätt. För att ett ökat samiskt självbestämmande ska kunna genomföras behöver det byggas kapacitet och ske satsningar på den kulturella infrastrukturen. Se även avsnitt 3.2.2

Sametinget har även stöttat Giron Sámi Teáhters process att bli samisk nationalscen och betonar vikten av utökade resurser för att möjliggöra utvecklingen av den samiska scenkonsten och för att nå teaterns mål att bli en samisk nationalscen i Sverige.

Sametinget föreslår *utöver ett utökat anslag för bidrag till samisk kultur, statligt stöd med* ***45 000 tkr*** *för stärkt bidragsgivning till samisk kultur, utökade projekt- och verksamhetsbidrag till den samiska kulturella infrastrukturen, samisk scenkonst, litteratur, film, dans, musik och idrott, däribland Gaaltije, Aejlies, Tjállegoahte, Giron Sámi Teáhter med flera.*

[25] Dnr. 2017–86.

Sametinget föreslår *utökat anslag till samisk kultur och tillkommande statligt stöd för en stärkt samisk kulturell infrastruktur inkluderat utveckling av den samiska scenkonsten, i vilket ingår att utveckla Giron Sámi Teáhter till en samisk nationalscen.*

Sametinget föreslår *även tillkommande statligt stöd och regeringens uppdrag för att bidra med riktlinjer och handlingsplaner för repatrieringar, utredning om samiska nationalmuseum samt utredning av förvaltningsansvar inom duodji.*

5.5 Utökad storlek på anslag för samiska språk

Varje generation får färre och färre talare med förstaspråkskompetens i samiska. För att förhindra denna språkbytesprocess krävs brådskande och effektiva åtgärder på alla nivåer i samhället. Samerna ska ges möjlighet att tillägna sig, använda och utveckla sina samiska språk i samhället och att språken förs vidare till nästa generation.

Befintliga medel, vid inrättande av ett särskilt språkanslag, (se avsnitt 3.3.1), kan sättas i relation till vinster i statliga bolag. Totalt redovisar de statliga bolagen Vattenfall, LKAB och Sveaskog ett resultat före skatt för enbart det första halvåret 2022 på drygt 50 miljarder kronor. En större andel av de värden som är hämtade från Sápmi bör kunna användas för det samiska folkets behov att revitalisera, bevara och utveckla sina språk, näringar och sin kultur. Se bilaga 2.

Sametinget föreslår *tillkommande statligt stöd för kostnader till språkligt utvecklingsår (friår), kortare studier i samiska samt införande av stipendieordning i studier för samiska.*

Sametinget föreslår *sammantaget utökad storlek på anslag för samiska språk och att anslagets storlek för verksamheten ses över ur flera perspektiv, främst för klassificering av samtliga fem samiska språk som hotade och att anslaget för utveckling av Sametingets verksamhet för samiska språk utökas med* ***90 000 tkr****. Se även bilaga 2.*

5.6 Handlingsprogram för bevarande av samiska språk, insatser och åtgärder

Sametinget har på uppdrag av regeringen lämnat in ett underlag för åtgärder för bevarande av de samiska språken (Ku2019701888/CSM, Sametingets dnr 1.3.8-2019-1498). Regeringskansliet har genom ”Uppdrag till Sametinget att vidta språkvårdande insatser samt arbeta med språkteknologi för att stärka och utveckla det samiska språket”, Ku2022/00689, tilldelat Sametinget 3 000 tkr för år 2022 och likaså förväntas detta ske för år 2023. Medlen är avsedda till språkvårdande insatser.

Sametinget har som målsättning för samtliga åtgärder i Sametingets förslag till handlingsprogram för bevarande av de samiska språken (Sametingets dnr 1.3.8-2019-1498), att på olika sätt och ur skiftande perspektiv bidra till arbetet med att bryta den pågående språkbytesprocessen och till revitaliseringen av de samiska språken. För detta krävs betydande resurser. Sametinget har i konsekvensbeskrivning, utöver kostnadsberäkning angett att konsekvenserna av förslagen är att de samiska språken används, bevaras och utvecklas som levande språk i Sverige. Samerna ska ges möjlighet att tillägna sig, använda och utveckla sina samiska språk i samhället och att språken förs vidare till nästa generation.

Sametinget föreslår *att Sametinget tilldela* ***3 000 tkr*** *i statligt stöd* ***för fortsatta språkvårdande insatser****. Därtill att Sametinget tilldelas utökad storlek på anslag för samiska språk. Se avsnitt 5.6.*

5.7 Resurser för utredning om att ge naturen status som egen juridisk person

Sametinget föreslår *att regeringen ger Sametinget i uppdrag samt tillkommande statligt stöd med* ***1 500 tkr****, för en utredning om att ge naturen en status som egen juridisk person. Utredningen ska undersöka juridiska, ekonomiska och politiska förutsättningar för att gå vidare med frågan i Sverige.*

6 Investeringar och finansiering

Sametinget förslag till finansiering av investeringar.

6.1 Verksamhetsinvesteringar

Verksamhetsinvesteringar (tkr)	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Beräknat	2025 Beräknat	2026 Beräknat
Immateriella investeringar					
Datasystem, rättigheter m.m.	5 604	5 000	5 000	5 000	5 000
Materiella investeringar					
Maskiner, inventarier och installationer m.m.	1 089	1 500	1 500	1 500	1 500
Byggnader, mark och annan fast egendom	0	0	0	0	0
Övriga verksamhetsinvesteringar	0	100	100	100	100
Summa verksamhetsinvesteringar	**6 693**	**6 600**	**6 600**	**6 600**	**6 600**
Finansiering					
Lån i Riksgäldskontoret (2 kap. 1 § kapitalförsörjningsförordningen)	1 417	1 100	1 100	1 100	1 100
Bidrag (2 kap. 3 § kapitalförsörjningsförordningen)					
Finansiell leasing (2 kap. 5 § kapitalförsörjningsförordningen)					
Anslag (efter medgivande av regeringen (1:22 ap.2))	5 276	5 500	5 500	5 500	5 500
Summa finansiering	**6 693**	**6 600**	**6 600**	**6 600**	**6 600**

Tabell 6.1 Verksamhetsinvesteringar

6.2 Låneram och räntor för verksamhetsinvesteringar

Låneram och räntor för verksamhetsinvesteringar (tkr)	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Beräknat	2025 Beräknat	2026 Beräknat
IB lån i Riksgäldskontoret	2 570	3 376	3 376	3 376	3 376
Nyupplåning (+)	1 865	1 100	1 100	1 100	1 100
Amorteringar (-)	-1 059	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
UB lån i Riksgäldskontoret	**3 376**	**3 376**	**3 376**	**3 376**	**3 376**
Beslutad/föreslagen låneram	3 500	4 500	4 500	4 500	4 500
Ränteutgifter	0	0	0	0	0
Finansiering av räntor och avskrivningar					
0103001 001 Sametinget	1 059	1 100	1 100	1 100	1 100
Övrig finansiering	0	0	0	0	0
Summa finansiering	**1 059**	**1 100**	**1 100**	**1 100**	**1 100**
Summa amorteringar och ränteutgifter	**1 059**	**1 100**	**1 100**	**1 100**	**1 100**

Tabell 6.2 Låneram och räntor för verksamhetsinvesteringar

Bilaga 1: Resursförstärkning av förvaltningen

Utgiftsområde 1 Rikets styrelse, 3:1 Sametinget (tkr)	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Beräknat	2025 Beräknat	2026 Beräknat
Resursförstärkning av förvaltningen					
Förslag om utökning			**12 500**	**12 500**	**12 500**
Utökning av tjänster inom förvaltningen			3 500	3 500	3 500
Digitalisering och informationssäkerhet			2 500	2 500	2 500
Förstärkt roll och förmåga vad gäller statistikinsamling			2 000	2 000	2 000
Resursförstärkning av informationsverksamheten			1 500	1 500	1 500
Utökning av tjänster till Samernas bibliotek			3 000	3 000	3 000

Tabell 7.1 Resursförstärkning av förvaltningen 2024–2026

Sametinget föreslår** utökning av förvaltningsanslaget för Resursförstärkning av förvaltningen med sammanlagt **12 500 tkr.

Utökning av tjänster inom förvaltningen omfattar:

- *Näringslivsutvecklare*

  För att behålla befintlig personal, för närvarande finansierade via TA-medel, i Sametingets tjänst och säkerställa kontinuiteten för arbetet med näringslivsutveckling för samiska näringar föreslås utökat anslag med ***1 500 tkr***.

- *IT-chef*

  Sametinget står inför viktiga investeringar i digitalisering och förbättrad informationssäkerhet som är avgörande för förvaltningens verksamhet och effektivitet, vilket inte går att genomföra med befintlig bemanning utan kvalificerad chef och ledare för IT-avdelningen. Professionell ledning behövs exempelvis för inkorporering av nytt diariesystem, digital post och nya moduler för effektivare handläggning. Sametinget är i stort behov av en IT-chef med ansvar för digitalisering och informationssäkerhet och föreslår utökat anslag med ***2 000 tkr.***

***Sametinget föreslår** en utökning av förvaltningsanslaget för Utökning av tjänster inom förvaltningen med **3 500 tkr**.*

Digitalisering och informationssäkerhet

Sametinget är beroende av en rad verksamhetskritiska IT-system för utförandet av sina uppdrag, både för handläggning och för politisk administration. De omfattande kraven inom det folkvalda organet och myndighetsutövningen inom samiskt näringsliv, rennäring, landsbygdsutveckling, samisk kultur och samiska språk, minoritetsfrågor och urfolksfrågor kräver robusta IT-system för planering, genomförande och uppföljning av operativ verksamhet. På grund av resursbrist har den digitala utvecklingen på vissa områden halkat efter. Fortfarande hanteras exempelvis underskrifter av beslut och ansökningar om kulturbidrag manuellt, och plenumshandlingar skickas fortfarande ut per post vilket i sin tur renderar höga portokostnader.

Arbete pågår med att stärka och utveckla IT-infrastrukturen och informationssäkerheten. I det pågående arbetet har följande kritiska verksamheter identifierats ha särskilda behov av utvecklingssatsningar som kräver utökad finansiering för att säkerställa förmåga:

- *Effektivisering av bidragshantering.*

  Förbättrade digitala verktyg för kulturavdelningens hantering av bidragsansökningar, utbetalningar med mera Sametinget avser att effektivisera kulturavdelningens hantering av bidragsansökningar, utbetalningar med mera och därmed lämna hanteringen av fysiska bidragsansökningar som skickas in via post, till en webbaserad lösning för ansökningar med digital underskrift. Nästa steg skulle vara att implementera handläggningssystemet på andra områden inom myndigheten.

- *Digital plattform för politisk administration.*

  Sametinget har till en del infört digital hantering av möteshandlingar för politiker. Systemet behöver dock anpassas för Sametingets plenum och utökas med stöd för samiska språk.

- *GDPR och informationssäkerhet.*

  En säker hantering av personuppgifter är en självklarhet och något som vi kontinuerligt arbetar med. Informationssäkerhet är en naturlig fortsättning i detta arbete. Inte minst med anledning av de allt vanligare och mer omfattande cyberattacker som sker.

- *Diariesystem med e-förvaltning.*

  Sametinget arbetar med en upphandling av nytt diariesystem som syftar till att vara användarvänligt, men också säkert. Detta system fyller även viktiga funktioner inom ovanstående punkter (effektivisering, GDPR samt informationssäkerhet).

Sametinget föreslår *en utökning av förvaltningsanslaget för Digitalisering och informationssäkerhet med* ***2 500 tkr****.*

Förstärkt roll och förmåga vad gäller statistikinsamling

Sametinget har upprepade gånger påtalat ett växande behov av data och statistik inom till exempel infrastrukturutveckling, mineralutvinning, miljöpolitik och företagsstöd. Utan statistik kan inte problem och hinder identifieras.

Det externa tillgängliga statistikutbudet avseende samiska förhållanden är magert. Genom förbättrad insamling och statistik rörande exempelvis samiskt näringsliv kan samerna dessutom bättre kopplas ihop med regional utveckling i de nordliga länen.[26]

Sametinget är ansvarigt för produktionen av viss statistik (till exempel om rennäringen) men har begränsade resurser och begränsat mandat för att utveckla och övervaka indikatorer på områden som näringsliv/företag, kultur och social utveckling. Även Riksrevisionen har påpekat bristen vid upprepade tillfällen.

Om Sametinget kan få status som statistikansvarig myndighet (SAM) skulle Sametinget få åtkomst till extern statistik, vilket bland annat krävs för att få tillgång till statistikunderlag från Skatteverket och Statistiska centralbyrån. Genom att sammanställa tillgängliga datakällor kan underlag förbättras men även brister identifieras. Om Sametinget får status som statistikansvarig myndighet (SAM) kan det ge både legitimitet och kvalitetssäkring av befintlig statistik samt förenkla och effektivisera utvecklingen av ny statistik.

Bristen på näringskoder (SNI) för andra samiskt ägda företag än renskötselföretag gör det svårt att upprätthålla och uppdatera statistik samt att påvisa värdet av samisk företagsverksamhet. Samiska konsthantverkare kan inte använda nationell statistik som företagsbas, eftersom duodji inte kan särskiljas i kategorin hantverk/hemslöjd. Ett prefix för samiska företag och kommersiell verksamhet skulle förslagsvis kunna läggas till i SNI-systemet för statistik så att relevanta data ska kunna samlas in och utveckling över tid följas.

Sametinget föreslår *en utökning av förvaltningsanslaget med* ***2 000 tkr*** *för att ge Sametinget status som statistikansvarig myndighet (SAM) med ökad tillgänglighet och förmåga att presentera faktaunderlag. Därtill föreslås att ett prefix för samiskt ägda företag läggs in i SNI-systemet på frivillig basis.*

Resursförstärkning av informationsverksamheten

FN:s rasdiskrimineringskommitté, statliga utredningar och Sametinget har ett flertal gånger konstaterat att det fortsatt finns ett stort behov av informationsinsatser i det svenska samhället för att höja kunskapsnivån i samhället om det samiska folket, deras livsvillkor, kultur, historia och urfolksrättigheter med sjukvård, utbildnings-institutioner och beslutsfattare som prioriterade målgrupper. Regeringens informationssatsning efter den så kallade ILO 169-utredningen[27] mynnade 2005 ut i bildandet av

[26] https://www.sametinget.se/landstudie_oecd
[27] SOU 1999:25

Samiskt informationscentrum och webbportalen samer.se som drivs av Sametinget. Sametinget har idag tre anställda som med små medel driver två webbportaler, finns på sociala medier, producerar trycksaker och i begränsad utsträckning kan hålla föredrag, delta i samarbetsprojekt och närvara på konferenser och mässor. Resursmaterial för lärare utvecklas ständigt.

Sametinget erfar att det fortfarande finns stora kunskapsluckor hos myndigheter och beslutsfattare när det till exempel handlar om samernas rättigheter som urfolk, renskötsel och samisk markanvändning. När myndigheter vill förkovra sig och utbilda sin personal, bland annat på grund av konsultationsordningen, har Sametinget för lite resurser för att möta efterfrågan. Sametinget ser ett stort behov av riktade informationsinsatser gentemot myndigheter och beslutsfattare, till exempel genom att ta fram webbaserade utbildningar. Kunskapsbristen om samiska förhållanden och samernas rättsliga ställning måste åtgärdas för att motverka fördomar, strukturell diskriminering och rasism mot samer.

Sametinget föreslår *en utökning av förvaltningsanslaget med* ***1 500 tkr*** *för att stärka informationsverksamheten i form av inköp av licens för webbutbildningsplattform och utarbetande av webbaserade utbildningar.*

Utökning av tjänster till Samernas bibliotek

Samernas bibliotek har en viktig roll i att synliggöra samernas berättelser, historia och nutida livsvillkor samt öka kunskapen om samiska frågor i det omgivande samhället. En levande och modern biblioteksverksamhet främjar en positiv utveckling för de samiska språken genom att synliggöra och tillgängliggöra den samiska litteraturen och stödja de samiska språken inom utbildningsområdet.

Kungliga biblioteket (KB) fick 2020 ett treårigt regeringsuppdrag för biblioteksverksamhet på de nationella minoritetsspråken. Uppdraget innebär en satsning på minoriteternas bibliotek som resursbibliotek för respektive språkgrupp och för landets kommunala biblioteksverksamheter. Tillgång till litteratur för barn och unga ska särskilt beaktas. KB föreslår att Sametinget äskar om uppdrag inklusive finansiering, att driva resursbibliotek för samiska på Samernas bibliotek, direkt från regeringen och inte via KB. Uppdraget bör genomföras i samverkan med KB.

Utöver resursbiblioteksuppdraget finns ett stort behov av att förstärka den ordinarie verksamheten. Satsningar behöver göras inom katalogisering av bibliotekets bestånd som under många år har legat efter på grund av bibliotekets begränsade medel och verksamhet. Sametinget har även ställt sig positiv till förslaget i betänkandet om pliktmateriallagstiftningen[28] som innebär KB ska kunna överlämna pliktmaterial till annan myndighet, såsom Sametinget avseende samisk litteratur. Hantering av pliktmaterial innebär dock behov av förstärkning. Biblioteket avser även stärka barn- och ungdomsverksamheten, som är ett prioriterat område inom all biblioteksverksamhet.

Sametinget föreslår *utökning av förvaltningsanslaget till Samernas Bibliotek med* ***3 000 tkr*** *för att täcka behoven av tjänstetillsättningar dels för att i samverkan med Kungliga biblioteket (KB) driva resursbibliotek för samiska, dels tjänster för katalogisering, pliktmaterialshantering samt barn- och ungdomsverksamhet.*

[28] Betänkandet ”Papper, poddar och Pliktmateriallagstiftningen för ett tryggat källmaterial” (SOU 2021: 32), Sametingets dnr. 1..2.1-2021-1046.

Bilaga 2: Stöd till att bevara, revitalisera, bevara och utveckla samiska språk, näringar och kultur

Vinster i statliga bolag som LKAB, Vattenfall och Sveaskog har uppkommit genom exploateringar av Sápmi. Dessa vinster har delfinansierats med förlusten av samiska marker, språk, kultur och traditionella näringar.

En större andel av de värden som är hämtade från Sápmi bör rimligen kunna användas för att tillmötesgå det samiska folkets önskemål och behov att revitalisera, bevara och utveckla sina språk, näringar och sin kultur.

Sametinget ser att språkåtgärder måste växlas upp med större satsningar där varje same ska ges möjlighet att återta och utveckla sitt samiska språk. Satsningar på språkligt utvecklingsår (friår), språkstudier och språkstipendier ska kunna tillämpas av enskilda samer och stimulera att fler samer utbildar sig till lärare och pedagoger i samiska. Det finns även ett behov av att säkra utbildningskedjan i samiska.

Behovet är stort för att kunna satsa på starka utbildningsmodeller för både barn och vuxna, vilket är en metod för språkrevitalisering som ger goda resultat[29].

Exempel på vinster i statliga bolag som till stora delar bygger sin verksamhet på exploateringar i Sápmi (mnkr)

Företag	Resultat halvår (jan-jun) 2022	Rörelseresultat 2021	Rörelseresultat 2020
Vattenfall	24 513	60 271	15 276
LKAB	24 351	26 898	11 654
Sveaskog	1 562	1 842	13 821
SUMMA	**50 426**	**89 011**	**40 751**

Totalt redovisar ovanstående bolag ett resultat före skatt enbart för det första halvåret 2022 på drygt 50 miljarder kronor.

Källor:
https://www.regeringen.se/4a803c/contentassets/b726aaea3628452e8e996ca9d42a161f/rapport-for-bolag-med-statligt-agande-jan-juni-2022.pdf

https://www.allabolag.se/5560362138/bokslut (Vattenfall)
https://www.allabolag.se/5560015835/bokslut (LKAB)
https://www.allabolag.se/5565580031/bokslut (Sveaskog)

[29] Beskrivet i flera lägesrapporter, bland annat Sametingets lägesrapport över samiska språken i Sverige 2020, s 38–42.